

Gjødselbruksforskriften

(Forskrift om lagring og bruk av gjødsel m.v.)

NLR Lunsj med fag #10, 9.april 2025

Per Rønneberg Hauge

Seniorrådgiver, landbruksavdelingen

Statsforvalteren

i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Illustrasjon: Thore Hansen

§ 1. *Formål*

Formålet med denne forskriften er å legge til rette for at gjødselvarer kan utnyttes som en ressurs samtidig som forurensningsmessige, helsemessige og hygieniske ulemper ved lagring og bruk forebygges.

Forskriften skal legge til rette for god avling og god utnytting av næringsstoffer i gjødselvarer og jordsmonn, og begrense tap av næringsstoffer til vassdrag og luft.

Forskriften skal bidra til en miljøforsvarlig forvaltning av jordsmonnet og ivareta hensynet til biologisk mangfold.

NORSK LOVTIDEND

Avd. I Lover og sentrale forskrifter mv.

Utgitt i henhold til lov 19. juni 1969 nr. 53.

Kunngjort 4. februar 2025 kl. 14.35

PDF-versjon 4. februar 2025

29.01.2025 nr. 115

Forskrift om lagring og bruk av gjødsel mv.

Hjemmel: Fastsatt av Klima- og miljødepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet 29. januar 2025 med hjemmel i lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 9, § 81 og § 82, lov 12. mai 1995 nr. 23 om jord (jordlova) § 3 og § 11 første ledd, lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv (matloven) § 5, § 6, § 7, § 9, § 11, § 12, § 14, § 15, § 17, § 18, § 23 og § 33, forskrift 19. desember 2003 nr. 1790 om myndighetsfordeling etter lov om matproduksjon og mattrygghet mv. og lov 24. juni 2011 nr. 29 om folkehelsearbeid (folkehelsesloven) § 8 andre ledd.

EOS-henvisninger: EOS-avtalen vedlegg XX kap. II nr. 13b (direktiv 91/676/EØF) og kap. V nr. 32 (direktiv 86/278/EØF som endret ved forordning (EU) 2019/1010).

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1. Formål

Formålet med denne forskriften er å legge til rette for at gjødselvarer kan utnyttes som en ressurs samtidig som forurensningsmessige, helsemessige og hygieniske ulemper ved lagring og bruk forebygges. Forskriften skal legge til rette for god avling og god utnytting av næringsstoffer i gjødselvarer og jordsmonn, og begrense tap av næringsstoffer til vassdrag og luft. Forskriften skal bidra til en miljøforsvarlig forvaltning av jordsmonnet og ivareta hensynet til biologisk mangfold.

§ 2. Virkeområde

Forskriften gjelder lagring og bruk av organiske gjødselvarer og bruk av uorganiske gjødselvarer. Forskriften gjelder også håndtering av enkelte andre forurensningskilder som kan oppstå i jordbruksdrift, som vaskevann, planterester og silopressaft.

Bestemmelsene i forskriftens kapittel 2 gjelder bare for jordbruksforetak, ansvarlig for hestehold og ansvarlig for andre aktiviteter der det oppstår husdyrgjødsel. Med unntak av §§ 14, 17 første ledd og 18 første ledd gjelder kapittel 3 bare for jordbruksareal.

Forskriften gjelder ikke bruk av gjødselvarer i private hager, skolegårder eller tilrettelagte lekeområder. Bruk av gjødselvarer ved etablering og reetablering av slike områder er likevel omfattet. Forskriften gjelder ikke bruk av gjødselvarer i skog eller utmark.

§ 3. Definisjoner

I denne forskriften menes med:

- a. **Avløpslam:** slam, filtermedium og lignende materialer fra rensing av sanitært og kommunalt avløpsvann, unntatt ristgods.

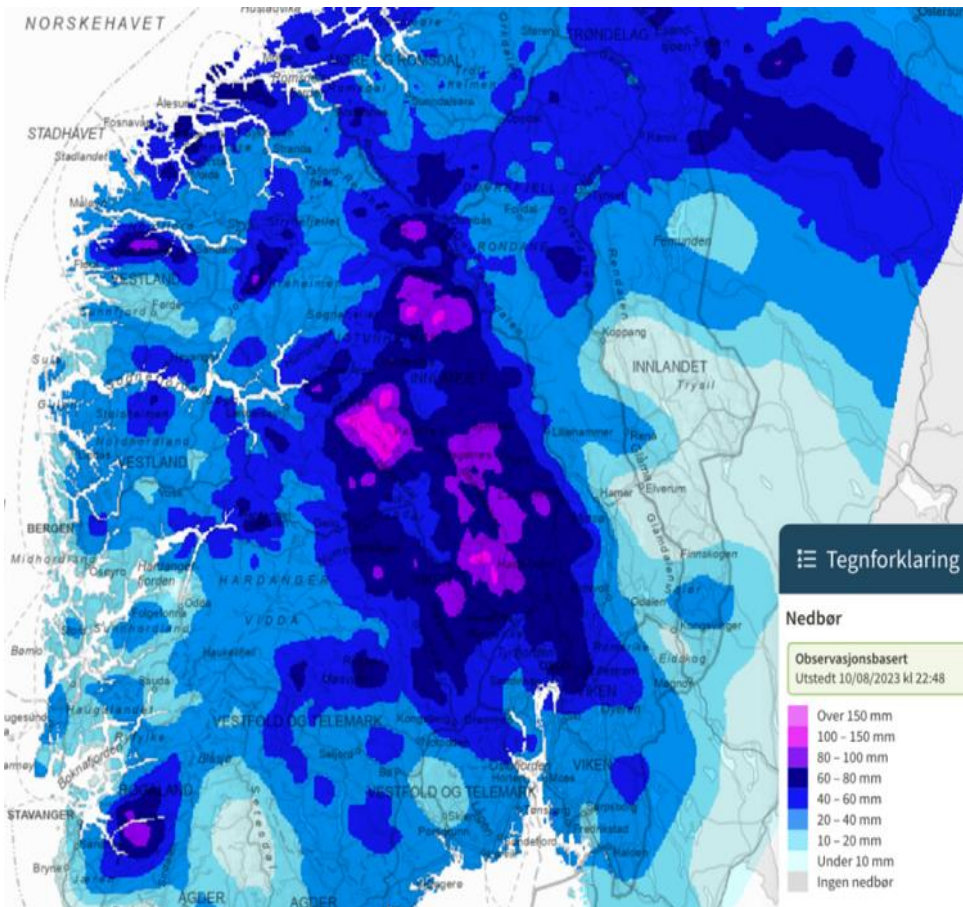
De viktigste endringene

- Tidligere spredefrist om høsten.
- Reglene gjelder på tvers av gjødselslag.
- Overgang fra minimum spredeareal til grense for fosformengde.
- Bestemmelser om gjødslingsplan, og krav om journal kommer
- Justert myndighetsfordeling mellom kommune og SF

Foto:

Krav til gjødsellager og driftsbygninger

Hindre forurensing → krav til oppsamling og lagring av husdyrgjødsel, biorest, silopressaft o.a. næringsrik væske.

Plassering: Gjødsellager skal ikke plasseres på flomutsatte områder, eller så det er fare for forurensning av vassdrag.

Lagerkapasitet: Gjødsellageret skal ha plass til gjødsel fra minimum 8 måneders produksjon, frem til spredning/ annen omsetning.

Utforming: Gjødsellageret skal utformes slik at det ikke er fare for utlekking, og med ingen/begrenset utslipp til luft, samt nødvendig ventilering av farlige gasser.

Oppsamling og lagring av gjødsel og fôr på bakken

Foto: Kompostranke og rankevender. SFOS

Kraftigere nedbør + hyppigere og større flommer
= krav til utendørs lagring & håndtering av gjødsel
/fôr / næringsrik væske/ planterester:

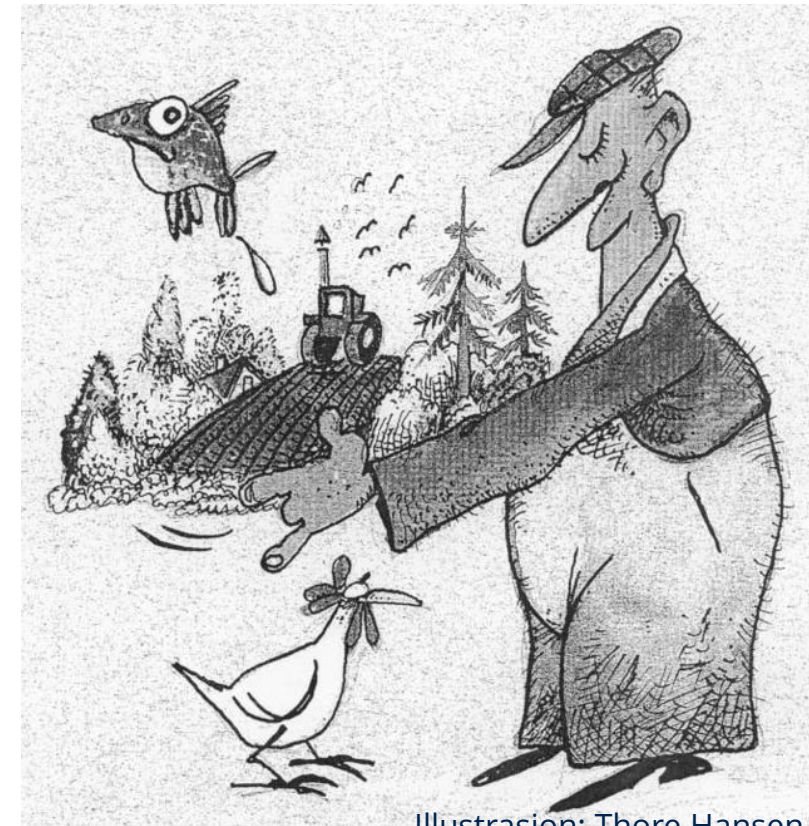
- Håndtering av husdyrgjødsel ved utendørs husdyrhold
- Lagring av tørre organiske gjødselvarer på bakken
- Lagring av fôr i siloanlegg
- Lagring av fôr i rundballer
- Håndtering av overskuddsvæske fra veksthus
- Krav til håndtering av oppsamla planterester

Organisk gjødsel skal spres i vekstsesongen

Planter i vekst utnytter gjødselressursen og hindrer avrenning og forurensing!

- Kan fortsatt ikke spres på snødekt eller frossen mark.
- Spres fra og med 1. mars - til og med 1. september.
- Må høste eller etablere plantevekst etter siste spredning. Beiting regnes som høsting.
- Ved etablering av høstvekster er spredefristen 15.sept.
- Silopressaft kan spres fram til 15. september uten høsting eller etablering av plantevekst etterpå.

Illustrasjon: Thore Hansen

Hvor kan du spre gjødsel

- Gjødsel skal brukes der den gjør nytte for seg til plantevekst, og der den ikke kan påvirke biologisk mangfold eller vassdrag negativt.
- Godkjent spredeareal = fulldyrka og overflatedyrka + godkjent innmarksbeite
 - Arealet må høstes eller beites
 - I soner mot vassdrag kan du ikke spre gjødsel
 - Godkjenning av innmarksbeite som spredeareal
 - ✓ Gjelder alle gjødselslag
 - ✓ Må ha godkjenning av kommunen etter 1.januar 2028.

Hvor mye gjødsel kan du spre? Alternativer

Fosforregnskap for gården/balansegjødsling

Aktuelt dersom avlingene er så høye at du kan tilføre mer fosfor enn det grensene i tabellen gir rom for, uten at fosfortallet i jorda øker.

Det er maks tillatt å spre 3,5 kg P/daa/år.

Gjødsling av fosforkrevende vekster (potet og grønnsaker)

Mengden gjødsel må tilpasses vekstenes behov, og ta hensyn til jordas fosforstatus. Jordprøvene kan ikke være eldre enn 4 år.

Arealet må gjødsles og drives slik at risikoen for avrenning reduseres.

Obs! Grense for nitrogengjødsling

i sårbare område etter nitratdirektivet: 17 kg tot-N fra husdyrgjødsel.

Glåmas nedbørsfelt + indre Oslofjord.

Hvor mye gjødsel kan du spre?

Maksgrenser for spredning av fosfor per dekar

Frem til 01. januar 2027	3,5 kg P/daa
01. januar 2027-31. desember 2029	2,8 kg P/daa
01. januar 2030-31. desember 2032	2,5 kg P/daa
01. januar 2033 -	2,3 kg P/daa
Innmarksbeite godkjent som spredeareal	2,0 kg P/daa

Illustrasjon Geir Helgen

Normtall for forventet mengde fosfor (P) per individ/år (innsett) av ulike dyreslag

	Normtall hittil	Ajour kunnskap
Melkeku	14	15
Ammeku	9	8
Ungdyr	4,7	5
Sau	2	2
Avlspurker	4,7	8,1
Slaktegris	0,7	0,37
100 verpehøns	14	12
1000 slaktekylling	8	10

Nedmolding + andre krav og særskilte regler

- Krav til spredning, nedmolding og hensyn til omgivelsene
 - Nedmolding innen 18 timer
- Særskilte regler for avløpsslam
 - 25 kg tot-P/daa/10 år
- Tungmetall og bruk av gjødselvarer på jordbruksareal
 - Kl O - ingen begrensninger
 - Kl I - inntil 4 t TS/daa/10 år
 - Kl II - inntil 2 t TS/daa/10 år
 - Kl III - kan ikke nyttes

Gjødslingsplan

Illustrasjon Geir Helgen

Nytt fra 2026, skal være plan dersom:

- du disponerer og gjødsler mer enn 25 daa/år.
- du dyrker poteter eller grønnsaker på mer enn 5 daa.

Krav om representative jordprøver mht jordvariasjon, størrelse og formen på arealet

- Prøvestedene skal koordinatfestes.
- Planen skal være klar før vekstsesongen starter.
- SF kan sette egne krav for spesielle områder.

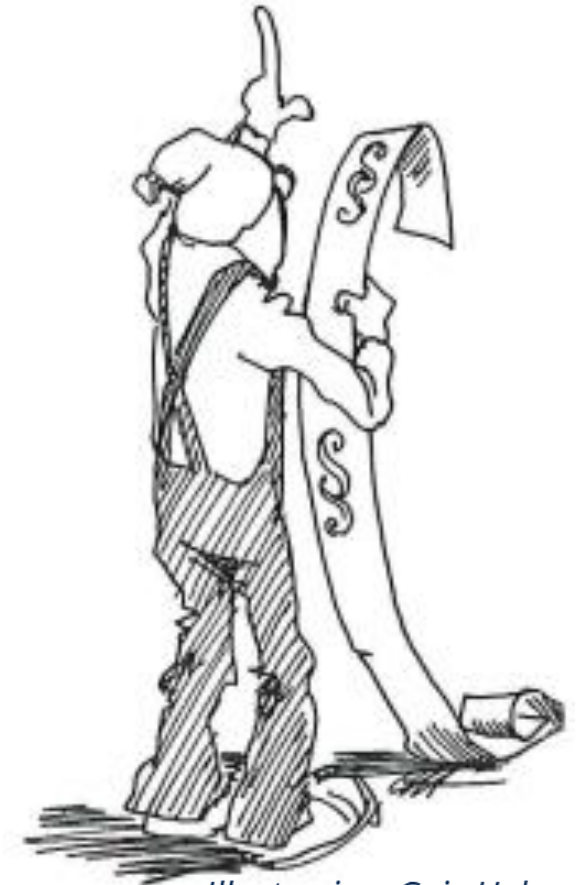
Gjødslingsjournal (nytt krav)

Fra og med 2026 skal alle som bruker gjødsel føre gjødseljournal.

Gjødseljournalen skal vise:

- Hvor og når det er gjødsla
- Hvilken type og mengde gjødsel som er brukt
- Hvor mye fosfor og nitrogen som er tilført hvert areal
- Hvor mye total-nitrogen og total-fosfor som er tilført.

Journalen skal kunne vises for kontroll senest 1.november det året gjødslinga er utført.

Illustrasjon Geir Helgen

Kort oppsummert

Illustrasjon: Thore Hansen

- For den jevne kornbonden uten husdyrgjødsel så går dette greit
- Korn og husdyr: fosforgrensa kan bli et problem ved de største avlingene – balanse gjødsling blir da løsningen
- Yara er bekymra for om korn får nok P for å øke avlingene i tråd med målet om økt norsk matproduksjon
- Grense for P → tilførsel av nok Kalium kan bli et problem – vanskelig å få lagd NK-gjødsel
- Kloakkslam og bioest kan bli en begrensning. 25 kg tot-P/daa/10 år i kloakkslam blir snaut
- Med hønemøkk kan man bruke kun 300 kg/daa/år. Tilpasning tilsvarende som for slam? 900 kg/daa/3 år (vi får se om det blir mulig)

Noen aktuelle tilpasninger for berørte foretak

- Overgang til lavfosfat-gjødsel
- Balansegjødsling – må få mest mulig ut av husdyrgjødsel og grovfôrarealene
- FKRA ser på fosforfattig kraftfôr
- Skaffe større arealgrunnlag – nydyrking, gjenoppta areal ute av drift, utmarksbeite
- Omfordeling til ledig areal i mindre eller større avstand
- Storskalaløsninger for omfordeling over fylkesgrenser
- Justere dyretall

Fosformengde og spredeareal - hjelpeverktøy

Forvaltning og oppfølging:

- Mangelfull oppfølging av dagens regelverk
 - For vellykket gjennomføring utarbeider Landbruksdir. forvaltningsverktøy, med hensikt å:
 - Holde felles oversikt over spredeareal
 - Ivareta rapporteringsplikter
- Kommunen er fortsatt tilsynsmyndighet
- Myndighet til å stille strengere/mer lempelige krav løftes til Statsforvalteren

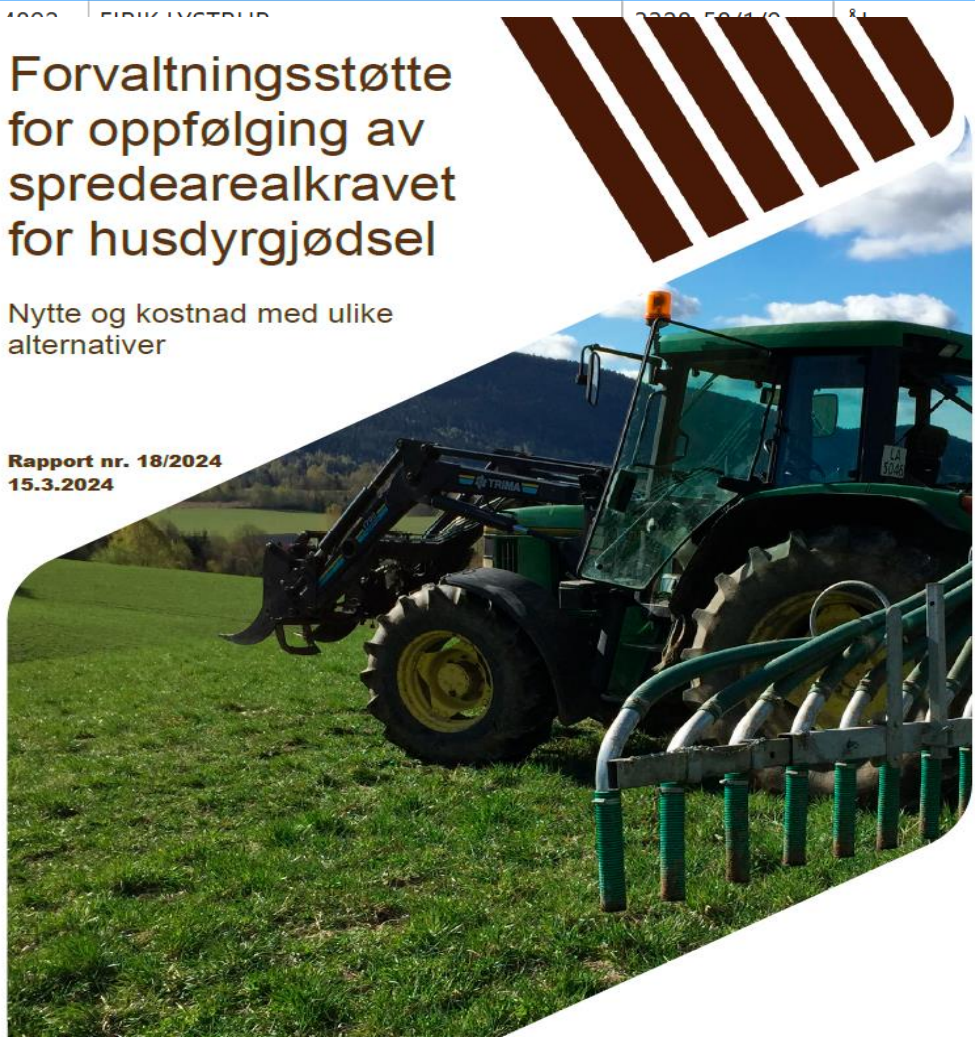
- Beregnet mengde produsert fosfor i husdyrholdet ifht disp. spredeareal
- Henter data fra eStil-PT og Leveransedatabasen
- Godkjent innmarksbeiteareal ikke med
- Må justeres for:
 - beitetid i utmark
 - høyere/lavere avdrått enn 7 - 9,5 tonn pr melkeku
 - tyngre slaktegris enn 130 kg
 - purkering, mm

Org. nummer	Navn	Driftssenter	Kommune	Kg P fra egen husdyrgjødsel	Disp. areal fulldyrka + overflatedyrka (daa)	Tillatt spredt på egne arealer 2025-2026 (kg P)	Må bortskaffes/Kan mottas 2025-2026 (kg P)	Spreddeareal som mangler/Spreddeareal man har ekstra 2025-2026 (daa)
024154000	FISIKUMSTADEN	0200-50410	84	174	123	431	-257	-73
				112	38	133	-21	-6
				366	216	756	-390	-111
				585	189	662	-77	-22
				64	38	133	-69	-20
				102	43	151	-48	-14
				302	165	578	-276	-79
				139	130	455	-317	-90
				563	343	1 201	-638	-182
				172	129	452	-280	-80
				198	101	354	-156	-44
				110	101	354	-244	-70
				188	148	518	-331	-94
				359	184	644	-285	-81
				212	129	452	-240	-68
				131	100	350	-219	-63
				328	189	662	-334	-95
				84	78	273	-189	-54
				127	64	224	-97	-28
				430	209	732	-302	-86
				116	82	287	-171	-49
				62	69	242	-180	-51
				278	188	658	-380	-109
				33	12	42	-9	-3
				395	179	627	-232	-66

Forvaltningsstøtte for oppfølging av spredearealkravet for husdyrgjødsel

Nytte og kostnad med ulike alternativer

Rapport nr. 18/2024
15.3.2024

Fylke

Kommune

Søknadsomgang

Se detaljer

Mer informasjon

Startside

Tillatt spredt på egne arealer 2027-2029 (kg P)	Må bortskaffes/Kan mottas 2027-2029 (kg P)	Spreddeareal som mangler/Spreddeareal man har ekstra 2027-2029 (daa)	Tillatt spredt på egne arealer 2030-2032 (kg P)	Må bortskaffes/Kan mottas 2030-2032 (kg P)	Spreddeareal som mangler/Spreddeareal man har ekstra 2030-2032 (daa)	Tillatt spredt på egne arealer 2033--> (kg P)	Må bortskaffes/Kan mottas 2033--> (kg P)	Spreddeareal som mangler/Spreddeareal man har ekstra 2033--> (daa)	Disinnfra
344	-170	-61	308	-134	-53	283	-109	-47	
106	6	2	95	17	7	87	25	11	
605	-239	-85	540	-174	-70	497	-131	-57	
529	56	20	473	113	45	435	150	65	
106	-42	-15	95	-31	-12	87	-23	-10	
120	-18	-6	108	-5	-2	99	3	1	
462	-160	-57	413	-111	-44	380	-77	-34	
364	-226	-81	325	-187	-75	299	-161	-70	
960	-398	-142	858	-295	-118	789	-226	-98	
361	-189	-68	323	-151	-60	297	-125	-54	
283	-85	-30	253	-55	-22	232	-34	-15	
283	-173	-62	253	-143	-57	232	-122	-53	
414	-227	-81	370	-183	-73	340	-153	-66	
515	-156	-56	460	-101	-40	423	-64	-28	
361	-149	-53	323	-111	-44	297	-85	-37	
280	-149	-53	250	-119	-48	230	-99	-43	
529	-202	-72	473	-145	-58	435	-107	-47	
218	-134	-48	195	-111	-44	179	-95	-41	
179	-52	-19	160	-33	-13	147	-20	-9	
585	-155	-55	523	-93	-37	481	-51	-22	
230	-114	-41	205	-89	-36	189	-73	-32	
193	-132	-47	173	-111	-44	159	-97	-42	
526	-248	-89	470	-192	-77	432	-154	-67	
34	-1	0	30	3	1	28	5	2	

Noen justeringer og oppmykninger i fht. høringsforslaget

- Overgangstid før strammere fosforgrenser (§ 20)
- Justeringer og overgangstid for spredefrister (§ 15)
- Ikke krav om dekke på lager for svinegjødning nå, skal utredes nærmere før det innføres (§ 7)
- Fjorfe gjødning kan lagres på bakken uten krav om å skjerme mot nedbør (§ 8)
- Tørre gjødselvarer mottatt utenfra kan lagres på bruksstedet utenom vekstsesongen (§ 8)
- Jordprøver i hovedsak < 8 år, ikke krav om uavhengig konsulent

Følg [Viken-bonden på Facebook](#) for å få aktuell informasjon om jordbruk og skogbruk fra Statsforvalteren.

Statsforvalteren

i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Facebook [sfos.no](#)

Nettside [statsforvalteren.no/os](#)

